

סוטה ז

משה שווערד

1. חזו"א [אה"ע לד:ו]

ו) **סוטה ז' אי תודי"ה נדה, אי"כ יחוד דנדה מני"ל דשרי וי"ל**
כ"ו אצל נדה לא, עיקר היתר יחוד נדה מדברי קבלה כדאמר סנהדרין ל"ז א', וצ"ח שם, ור"י סנה דנדה קול משום שכבר רגיל בה וכיח משועבדת לו וצרכותו היא וכמשי"כ ת"י לקי ד"ה ואומר, במה דהשיבו רבנן לר"י והלכך יניף סוטה מנדה, ורבנן סברי דלא דמי לנדה משום דנדה חמורא ל"י שהיא צרכת, או משום דיש לה היתר.
ו**מסוגין ראייה למשי"כ הפרישה אה"ע ס"ו כ"ב דיתוד חייבו לאוין דלוריתא**, שא"ס יחוד חייבו לאוין מותר מבי"ת לה שייך כאלן לידון אל"ל ציחוד שהחמירו חכמים אחרי שגזרו על יחוד פנויה **וכסוגין מצוהר שהנידון צדלוריתא כדאמר וכה ר"י מקראו מיייתי לה דתניא כ"ו.**

2. רש"י מסכת סוטה דף ז עמוד א

דידעי לאתרוויי ביה - [1] ולומר לו מן התורה כשאין האיש מנוקה מעון שבא עליה משנאסרה עליו אין המים בודקין את אשתו. *[ומשמע שההתראה כדי שהמים יבדקו]*

3. תוספות מסכת סוטה דף ז עמוד א

כי היכי דידעי לאתרוויי ביה - והכי אמרינן נמי בפ' אלו הן הגולין (מכות דף ט:): גבי גולין לעיר מקלט ומוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יהרגנו בדרך ודייק בגמרא מאי לאו דאתרו ביה דאי קטיל בר קטלא הוא [2] אלמא גבי התראה בעינן תלמידי חכמים. *[ומשמע שההתראה בשביל מלקות]*

4. רש"י מסכת סוטה דף ז עמוד א

סוטה שהיא בלאו - דלא יוכל בעלה הראשון וגו' דאמרינן ביבמות בפ"ק (דף יא:): מה אני מקיים אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה.

5. תוספות רא"ש על סוטה דף ז א

סוטה שהיא בלאו לא כל שכן. פ"א סוטה שנבעלה יש בה לאו כדאמרינן בפ"ק דיבמות לא יוכל בעלה הראשון וגו' אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה ומסיק התם מאי נסתרה נבעלה ולישנא מעליא נקט, וסוטה שנסתרה היא בספק לאו שמא נבעלה:

6. תוספות מסכת סוטה דף כח עמוד א

מה ת"ל היא נטמאה וכו' - כגירסת רש"י וכך סיומא ללמדך שלעולם אין משקין אלא על הספק וא"ת וכי איצטריך קרא למיסר ספיקא יש לומר **הכתוב אסורה קודם שתיה כאילו היא ודאי ואע"ג דליכא מלקות** כדמוכח בפ"ק דיבמות (דף יא:): **מיהו לאו הבא מכלל עשה איכא ואפי' אם היא טהורה נענש בב"ד של מעלה אם בא עליה** כמו על חייבי עשה ולא כשאר ספיקות כגון ספק חלב ספק שומן ואכלו ונדע שהוא שומן אע"ג דצריך כפרה וסליחה מיהו לא חמיר כחייבי עשה.

7. רמב"ם הלכות גירושין פרק יא הלכה יד

ובכלל לאו זה שכל אשה שזינת תחת בעלה נאסרה על בעלה ולוקה עליה שנאמר אחרי אשר הוטמאה והרי נטמאה, אלא אם כן היתה אשת ישראל שנאנסה, **לפיכך כל אשה שנאסרה על בעלה על ידי קינוי וסתירה אם בעל אותה מכין אותו מכת מרדות**, ואם עבר והחזירה אחר שגירשה יוציא בגט.

8. מגיד משנה על הלכות גירושין פרק יא

[יד] ובכלל לאו זה. שם וחכ"א אחת זו ואחת זו אסורה פי' בין מן הנשואין בין מן האירוסין אלא מה אני מקיים אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה ופירשו שם מאי נסתרה נבעלה ואמאי קרי לה נסתרה לישנא מעליא נקט והקשו נבעלה בהדיא

כתיב בה טומאה ונסתרה והיא נטמאה ותיצרו למיקם עלה בלאו. ומן הסוגיא הזו משמע לכאורה שאם לא נבעלה ודאי אין בה לאו אע"פ שנסתרה אחר קינוי. ומ"ש במס' סוטה שאם בא עליה בעלה בדרך לוקה פי' רבינו לוקה מכת מרדות דכל זמן שלא זנתה ודאי אינו לוקה עליה מלקות גמור מספק, זהו דעתו. אבל הרשב"א כתב כאן ביבמות ומיהו אפילו סוטה ספק קאי עליה בלאו דהא אמרינן בסוטה דאם בא עליה בעלה בדרך לוקה ושעמא דמילתא משום דאמרינן התם (כ"ח. ת.) מגיד לך הכתוב שהספק אסורה כודאי. ודעת רבינו שאע"פ שאסורה מספק אינו עובר עליה בלאו גמור. וענין קינוי וסתירה נתבאר בהלכות סוטה:

9. שו"ע יורה דעה - סימן קיט

(ה) החשוד על איסור חמור, חשוד על הקל ממנו בעונש, אלא אם כן חמור בעיני בני אדם שנוהרים בו יותר מבחמור:

10. שו"ת דברי חיים יורה דעה חלק ב סימן קנ

...הגם שידעתי שבעוה"ר עמי במקלו ישאל ובפרט בעיני הלומדים בעיניהם איסור דרבנן כזה קל למאוד שבעוה"ר מחמירים בחסידות ומקילים כמה שהחמירה תורה ואומרים שבדיעבד על כל פנים כשר:

11. תוספות מסכת סוטה דף ז עמוד א

ואומר מים גנובים - נראה דהאי ואומר פירושו הכי כלומר מאי תלי בהכי שאין היתר לאיסורה חדא דיצרו תוקפו מאחר שאין היתר לאיסורה אין מתן בדבר אם לא עכשיו אימתי וא"ת לא יתקפנו יצרו על אשתו הואיל ובעלה כבר מים גנובים ימתקו.

12. רש"ש מסכת סוטה דף ז עמוד א

גמרא ואומר מים גנובים ימתקו. התוס' נדחקו בזה. וגם קשה דנדה הוה ג"כ מים גנובים. ול"נ דהכוונה על סיפיה דקרא (ולכפי אמר וגו') ולחם סתרים ינעם. ולחם הוא כינוי לתשמיש כדכתיב כי אם הלחם אשר הוא אוכל (בראשית לט) ע"ש פרש"י. וסתרים היינו שנסתרה. ועוד נל"פ ע"פ הא דאיתא בשלהי נדרים דניחא ליה דלא לימות בעל דתהוי עליה מים גנובים כו' ע"ש. הרי חזינן דס"ד דעביד אינש מלתא כי היכא דליהוי עליה להבא מים גנובים וה"נ גבי סוטה יצרו תוקפו טפי דאם יבוא עליה שוב לא יהיו המים בודקין אותה ותהיה אסורה עליו לעולם. ותהיה אליו מים גנובים כל ימי היותם:

13. ספר ילקוט ישעיהו

בפנים, ושוב להוציאנה (וכו' ע"ש). ואולי מפני שהיה מגלה את לבה וסותר את שעה אינו כדאי לעמוד כן בעזרה וכמו שכתבו התוס' יומא (כ"ה ע"א) ד"ה והא בעינן וכו' ואומר ר"ת כיון דנוטל מצנפתו של אחד מהן גנאי היה לעמוד בלא מצנפת בעזרה ע"כ, ומעתה כ"ש פרועות ראש באשה דהוי ערוה, כש"כ דגנאי הוא לעמוד כך בעזרה. (מנחה חריבה. וע"ש במנחת זכרון ובהגהות לבנת המנחה).

ששם משקין את הסוטות. ועי' פרש"י. ואינו יודע מפני מה אינה נכנסת הסוטה בפנים העזרה, ואין לומר משום דילמא מתה מחמת המים, דהוי בלא"ה היו אומרים הוציאנה לקמן דף כ' ע"ב ופריך שם מ"ט דילמא מתה למימרא דמת אסור וכו' שמא תפרוס נדה וכו' וא"כ יכולים שפיר להכנסה

14. ספר בניהו בן יהוידע על סוטה דף ז/א

עד שהוא מגלה את לבה. נ"ל בס"ד הטעם לעורר אותה בזה שהקב"ה ברא דדים לאשה במקום בינה שהוא הלב, ולא עשאה כבהמה, כדי שלא ינק הולד סמוך לטנופת ולא תדבק נפשו בטומאה, ואיך רדפה אחר הטומאה ונטמאה ממקום הטנופת. וגם סותר שעה, לרמוז שהקב"ה ברא לכל שער גומא אחת, ולא הניח שתי שערות בגומא אחת, שאם לא כן היה ניטל מאור עיניו של אדם, ואיך היא עשתה שתי פתילות בנר אחת שהם בעלה והנואף, ועל כן בדין שיחשך ויחלש אור שמשה. ומביא חבל מצרי שהוא עשוי מסיב הגדל בדקל סביבותיו, וכן הנקבה תסובב גבר הנמשל לדקל, והיא לא סבבה בעלה שהוא טוב וכשר לה אלא סבבה את הנואף שהוא רע. וגם חוגרה בחבל רמז שעשתה חבלה בסבוב בעלה. ובני ידידי כה"ר יעקב נר"ו פירש, עושה לה חגורה בחבל לרמוז כי בגדה באור מקיף שנתן לה בעלה בעת הקידושין, כמ"ש רבינו האר"י ז"ל, שהבעל נותן לאשה אור מקיף בעת קדושין, עד כאן דבריו נר"ו:

15. תוספות מסכת סוטה דף ח עמוד א

אם היה לבה נאה - אע"ג דגזירת הכתוב הוא [?] שב ואל תעשה לאו מיעקר הוא כדאיתא פ' האשה רבה (יבמות ז).

16. תוספות יום טוב מסכת סוטה פרק א

לא היה מגלהו - כתב הר"ב שמא תצא זכאה ויתגרו בה פרחי כהונה. פירש"י פרחי כהונה נקט על שם שהיו מצויין בעזרה יותר משאר העם. וכתבו התוס' ותימה כיון דלאו חובה לאנשים לראותה יתלו סדין של בוץ בינה ובין האנשים ויסתור שיערה כדאמר קרא ואי משום כהן המשקה אותה יהפוך פניו לצד אחר והכי תניא בספרי בהדיא ופרע את ראש האשה סדין של בוץ פורס בינה לבין העם כהן פונה לאחוריה ופרעה כדי לקיים בה מצות פריעה. ולר"י נמי נעשה כך. וי"ל לר' יהודה אם היו פורסין סדין בינה לבין האנשים לא היה ניוול כל כך בפני הנשים כמו באנשים שאין אשה בושה מפני חברותיה ולא יוסרו ע"כ:

17. ספר ילקוט ישעיהו

ר' יהודה אומר אם היה לבה נאה וכו'. דברי ר' יהודה צריך פירוש, דהיכי ידעי אם לבה נאה או שיערה נאה אם לאו, לדעת אם יגלוה או לא, ולכך נראה דה"פ אם באולי היה לבה נאה למה לא נחוש שמא יתגרו בה, הלכך לא היו מגלין לשום אשה, אע"פ שהלשון דחוק קצת. (חסדי דור שעל התוספתא בפרקין ב"ה).
ובהגרו"ח רד"ל כתב וז"ל: אפשר ר"י מודה ג"כ בקריעת בגדים אלא שאין מגלה לבה, ומיד כשמתחיל לקרוע ורואה שבשרה נאה פוסק מלגלות לבה וכן בשערה, דאל"ה מנא ידע שהן נאים, והשתא א"ש דלר"י נמי מקיימין קרא דופרע את ראש האשה, שהקשה תוס' (לקמן ח, א) ד"ה אם, וכן

18. ספר בניהו בן יהוידע על סוטה דף ז/ב

יאודה הודה ולא בוש. הקשה הרב עיון יעקב ז"ל הוה ליה להזכיר ראובן קודם, כי הוא הבכור ע"ש. ונ"ל בס"ד הודאת יהודה עדיפה, דכתיבה בתורה להדיה, דכתיב ויאמר (יאודה) צדקה ממני, מה שאין כן ראובן הודאתו היא על פי הקבלה. ועוד נ"ל בס"ד הודאת יאודה עדיפה שהיתה בפרהסיא בבית דין של שם בן נח במקום המשפט בפומבי. ועוד נ"ל בס"ד הודאת יאודה על ביאה ממש כמו ענין זה שמבקשים מן הסוטה להודות בו, אך ראובן לא שכב עם בלהה ממש חס ושלום, כי אם חלל יצועי אביו שהיה הולך ובא לפני אוהל אביו שנתכוון לבטלו מן פריה ורביה באותה לילה, והודה שהוא היה ההולך ובא, ונתכוון בעבור לבטלו מן פריה ורביה. ועוד הקשה הרב עיון יעקב ז"ל אמאי לא הזכירו לה הודאה דעכן, ותיריך הודאת עכן לא היתה בענין זנות אלא בדבר אחר, ועוד תריך דחוששים להזכיר הודאת עכן, פן תמנע מלהודות שתחוש שמא אחר שתודה יענישו אותה כאשר עשו לעכן אחר הודאתו ע"ש. ובני ידידי כה"ר יעקב נר"ו תריך, דהודאת עכן לא היה בה רבותא כל כך כי הוא הודה אחר שכבר יצא עליו הגורל, והוה ליה כאלו העידו בו עדים, עד כאן דבריו נר"ו:

19. ספר בניהו בן יהוידע על סוטה דף ז/ב

שם ואומרים לפניה דברים שאינה כדאי לשמען. נראה הכונה דכאשר מספרים לה הודאת יאודה והודאת ראובן וכיוצא, נראה מדבריהם שהדברים ההם היו כפשוטן ונעשו בשאט הנפש, וכאלו עשו עון גמור, ובאמת לא היה בידם עון ממש, ומה שנעשה לא נעשה בשאט הנפש בעבור תאוה רעה, אלא דברים אלו הם כבשונו של עולם, והם מוכרחים להזכירם לפני שתבין שהם כפשוטם, ונעשו בשאט הנפש כדי שתודה, ועל זה אומר ואומרים לה דברים שאינה כדאי לשמען היא וכל משפחת בית אביה, יען כי באמת דברים אלו הם כבשונו של עולם, ולא היו מצד תאוה רעה חס ושלום:

20. רמב"ם הלכות סוטה פרק ג הלכה ב

הגיעו לירושלם בית דין הגדול מושיבין אותה ביניהן ומאיימין עליה שלא בפני בעלה ומפחידין אותה פחד גדול שלא תשתה ואומרין לה בתי הרבה יין עושה הרבה שחוק עושה הרבה ילדות עושה הרבה שכנים הרעים עושים אל תגרמי לשם הגדול שנכתב בקדושה שימחה על המים. ואומרין לה בתי הרבה קדמוך ונשטפו ואנשים גדולים ויקרים תקף יצרן עליהן ונכשלו

ומגידין לה מעשה יהודה ותמר כלתו ומעשה ראובן בפלגש אביו על פשטו ומעשה אמנון ואחותו, כדי להקל עליה עד שתודה, אם אמרה הין נטמאתי או איני שותה יוצאה בלא כתובה והולכת לה.

21. שו"ת הרמ"א סימן יא

... ובמשנה תורה שחבר הרמב"ם הלכות סוטה ואומרים לפני מעשה ראובן כפשוטו. והנה קי"ל /ק"ל = קשה לי = על זה הרי אמרו ז"ל פרק במה בהמהכז: כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה. גם אמרו במגילה פרק הקורא את המגילה במשנה מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם. ופירש אדון המפרשים רש"י ז"ל משום גנותו. וא"כ קשה וכי מפני הטמאה הזאת שלא תשתה ותמות ובודאי אינה כדאית לשמוע, נוציא ש"ר על ראובן הצדיק ונאמר שחטא ונכחיש המקרא שנאמר ומעיד עליה שלא חטא, שנאמר ויהיו בני יעקב שנים עשר ואמרו ז"ל: מלמד שכולם צדיקים ושנים שלא חטא ראובן. ואלא על כרחך לומר שהטעם הוא כדי שלא ימחק השם הנכתב בקדושה ובטהרה, כמו שאמרינן עשי לשמו הגדול שלא ימחה על המים כו'. והנה מעתה נדון ק"ו בנדון דידן. ומה מחיקת השם יתעלה שנדחה מפני השלום אפ"ה דוחה הוצאת לעז על בני אדם הכשרים, הבאת שלום שדוחה מחיקת השם אינו דין שידחה הוצאת ש"ר. ואם בהבאת שלום שבין איש לאשתו כך, על אחת כמה וכמה הבאת שלום שבין משפחה ועיר וכרך.

22. תוספות מסכת בבא קמא דף צב עמוד א

מי גרם לראובן שהודה יהודה - אע"ג דאמר במדרש וישב ראובן אל הבור מלמד ששב משקו ומתעניתו שבלבל יצועי אביו וזה היה קודם דמעשה תמר מכל מקום לא הודה ברבים עד אחר שהודה יהודה.

23. ספר ילקוט ישעיהו

מני גרם לראובן שהודה יהודה ויש לתמוה דמה עלה בדעתו של ראובן שלא להודות על חטאתו ולבקש מחילה מה' עד שהודה יהודה, ועוד מה נתחדש לו במה שהודה יהודה להודות גם הוא שהרי יהודה הודה כדי שלא תשרף, שהרי לפי דעתו כיון שממנו היתה מעוברת לא היתה חייבת מיתה, וא"כ איך יעלה על הדעת שלא יודה יהודה וישפוך דם נקי חנם, אבל ראובן מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר. (פרשת דרכים דרך האתרים דרוש ראשון. ועיי' ש באורך מה שתי').

24. דף על הדף סוטה דף ז עמוד ב

[1] ותירץ הפרשת דרכים (דרך א') על פי חקירתו הידועה אי האבות נפקו מכלל בני נח או לא. והנה ראובן שבא על אשת אביו, הוא משום דסבר שזינים כמו ישראל, וא"כ איכא מ"ד דאנוסת אביו מותרת, והרי השפחות היו פלגשים שי"א (סנהדרין כ"א ע"א) דפלגש היא בלי כתובה ובלי קידושין, וא"כ לא ה"ל איסור על ראובן.

אבל כיון ששמע שהודה יהודה צדקה ממנו, שבא על תמר, ולא ה"ל לה האיסור של כלתו, והיינו משום שער ואונן שימשו שלא כדרכן, ובן נח אינו קונה בביאה שלא כדרכה, וא"כ יוצא מזה דלא נפקי מדין בן נח, שהרי בבן נח תלוי הכל בייחוד ולא בקידושין, לכן בעת ההיא שהודה יהודה, שפיר צווה ראובן על חטאו מה שבא על אשת אביו, שאסורה היא לו כבן נח.

25. ערוך לנר מסכת מכות דף יא עמוד ב

בגמרא מי גרם לראובן שהודה יהודה. הפרשת דרכים (דרוש א') הקשה ראובן תחלה מה קסבר שלא הודה ולבסוף מה קסבר, ע"ש שתיריך באריכות. ולענ"ד י"ל ע"פ מה שכתבו התוס' הכא שראובן באמת כבר שב מקודם רק שלא הודה ברבים עד שהודה יהודה. וגם בזה י"ל אחר ששב למה לא הודה ברבים אבל זה יפורש ע"פ מה דאמרינן בסוטה (ז ב) בשלמא יהודה דאודי כי היכי דלא תשרף תמר אלא ראובן למה לי דאודי והאמר ר"ש חציף עלי דמפריט חטאי ומשני כי היכי דלא ליחשדו אחוהי, ע"ש. [2] ועפ"ז י"ל דבתחלה סבר ראובן דאסור לפרסם חטאו אפילו כשמגיע מזה תועלת לאחרים על דרך שאמרו אין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חברך, אבל אחר ששמע מיהודה שהודה ברבים דאם רק שלא תשרף תמר עשה כן הלא די

שיאמר שהיא פטורה שהרי רק על פי מה שדן הוציאוהו ותשרף רצו לשורפה ומה שיהודה פרסם שממנו נתעברה הי' להצילה מן החשד שלא יאמרו שמצא לה זכות לפטורה מן המיתה דוקא אבל לא מן החטא, לכן פרסם צדקה וגו' על כן לא נתתי לשלה שידעו העולם שע"פ דין יבום הביאה אותו לכך שיבא עלי' ובוזה הצילה מן החשד אף שבוזה פרסם חטאו שהוא לשם זנות בא עליה ומזה למד ראובן שטוב להציל אחר מן החשד אף שע"פ מפרסם חטאו. ...

26. פני יהושע מסכת בבא קמא דף צב עמוד א

[3] בגמרא מי גרם לראובן שיודה יהודה כו'. ופ"י רש"י בשם מדרש אגדה כיון שהודה יהודה ואמר צדקה ממני עמד ראובן כו' עכ"ל. ויש ליישב לפי הפשט ששניהם מענין אחד הם, וידוע מאמר רבותינו שבלהה היתה רק פלגש יעקב בלא כתובה וקדושין. וא"כ עיקר החטא של ראובן היה שנשא מפותת אביו ולפי דברי חז"ל [יבמות צ"ז ע"א] אין בזה איסור דרך לקוחין דוקא אסרה תורה, ועל זה הענין היה ג"כ מעשה יהודה ותמר שלא נאסרה משום כלתו לפי שמיאנה בער ואונן כדאיתא בסוטה [דף י' ע"א] שאמרה קטנה אני וכפרש"י שם, וידוע דהא דמאנת מותרת בקרובים היינו משום שעוקרת הקדושין והוה ליה כמפותת בעלמא, ולמאן דאסר באנוסת בנו כ"ש באנוסת אביו, וא"כ אתי שפיר כיון שאמר יהודה צדקה ממני והיינו על כרחך שסובר שהיא מותרת לו משום דדרך לקוחין אסרה תורה ולא שייך איסור קורבה ע"י אונס ופיתוי אלא ע"י קדושין. על כן עמד ראובן והודה שלפ"י לא חטא כ"כ אלא בכלבול יצועי בלבד דהיינו בכבוד אביו, אבל אם היה האיסור איסור ערוה חלילה שהיא עבירה שבין אדם למקום לא היה ראוי להודיע ברבים כנודע בפרק בתרא דיומא [פ"ו ע"ב] ודו"ק:

27. ספר מנחת חינוך - מצוה שסד - אות י

ועיין בסוטה ז' ע"ב אמרינן בשלמא יהודה דאודי כי היכי דלא תשרף תמר, אלא ראובן למה ליה דאודי, והא אמר רב ששת חציף עלי דמפריט חטאיה, ופירש רש"י, מאן דמפריט חטאיה לרבים דנראה וכו', ומתרג' כי היכי דלא לחשדו אחוהי, ופירש רש"י. שלא יהיו שאר אחיו נחשדין מאביהם, עד כאן. נראה מזה דיעקב לא ידע כלל מי היה החוטא רק לאחר שהודה ראובן. וקשה כיון דמיעוט כבוד שמים הוא במפרסם החטא, א"כ מי התיר לראובן משום חשד האחים לפרסם ולמעט כבוד שמים חס ושלום, וגם היה יכול לומר לאביו בצינעא. בשלמא יהודה משום פיקוח נפש, וגם היה צריך להודיע לכל כדי שידעו שהמשפט כן הוא, אבל לראובן אינו מבין מה היתר זה בשביל חשד אחיו אצל אביו. ועיין בתוס' ברכות ל"ד ע"ב ד"ה כסוי חטאה, דכתבו אם אינו מפרט חטא מתבייש, וכל העובר עבירה ונתבייש מוחלין לו, וכשפורט נראה דאינו מתבייש ע"י"ש. ולכאורה מבואר בסוטה ל"ב ע"ב בגמרא שהבאתי לעיל [אות ט'] מפני מה תיקנו וכו', ובעבודה זרה מפרסם כי היכי דנכסיף, עיין לעיל, מבואר דאם הוא מפרסם מתבייש יותר ונתכפר לו כמו שמבואר שם, ויש ליישב. גם קצת צ"ע, דמקשה הש"ס והא אמר רב ששת חציף עלי דמפריט חטאיה כו', כיון דקיימא לן ביומא פ"ו ע"ב דעבירות שבין אדם לחבירו מצוה לפרסם שנאמר מכסה פשעיו לא יצליח [משלי כ"ח, י"ג], וקיימא לן בשבת נ"ה ע"ב דכל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה, שרק בלבול יצועי אביו, א"כ היה רק עבירה שבין אדם לחבירו, א"כ מצוה לפרסם, וצ"ע:

28. תוספות מסכת סוטה דף ז עמוד ב

מה להלן בבית דין של שבעים ואחד - קשיא כיון דילפינן מזקן ממרא אית לך למימר גבי סוטה שהמקום גורם כמו גבי זקן ממרא ולכך היו מעלין אותה ללשכת הגזית א"כ פסקו המים המרים מיום שגלתה סנהדרין וישבה לה בחנות כדאמר בפרק היו בודקין (סנהדרין דף מא.) לפי שלא רצו לדון דיני נפשות לפי שהמקום גורם ובפרק בתרא דמכילתין (לקמן דף מז.) אמרינן דרבן יוחנן בן זכאי הפסיקן [כל' לאחר זמן זת] וקודם גלות סנהדרין אומר בפרק היו בודקין (שם מא.) דרבן יוחנן בן זכאי תלמיד יושב לפני רבו היה ולא מקרי רבן ונראה דאיום לא היה מעכב ואם לא היו מאיימין כלל אעפ"כ היתה שותה הילכך היתה נוהגת אפי' לאחר גלות.

29. ספר שערים מצויינים בהלכה

מעכב, וגם אם אין מאיימין אעפ"כ היתה שותה, הלכך היתה נוהגת אפי' לאחר גלותן. וקשה א"כ לא היו מעלין אותה להב"ד הגדול של שבעים ואחד, והרי ילפינן כאן מזקן ממרא דהמקום גורם, וועלתה במחשבתי לתרץ עפ"י המבואר מתוס' במס' יבמות (ז:): דהלמד אינו חמור כ"כ כהמלמד, ולפ"ז אע"פ דבזקן ממרא מעכב, בסוטה אינו מעכב. ונראיתי במרומי שדה להנצי"ב שכתב דתי' התוס' הוא דוחק,	אף כאן בשבעים ואחד. הקשו התוס' כיון דילפינן מזקן ממרא, ושם אמרינן דהמקום גורם, א"כ גבי סוטה נמי אמרינן דהמקום גורם, וכיון שגלתה סנהדרין וישבה לה בחנות לפי שלא רצו לדון דיני נפשות לפי שהמקום גורם, ולפי זה באותו זמן פסקו המים המרים, ולקמן (מז.) אמרינן דרבן יוחנן הפסיקן, והא קודם לזמן זה עדיין תלמיד לפני רבו היה, והיאך היה לו כח להפסיקן, ותירצו דאיום לא
--	--

30. מרומי שדה מסכת סוטה דף ז עמוד ב

תוס'. ד"ה מה להלן כו', קשיא כיון דילפינן מזקן ממרא אית לך למימר גבי סוטה שהמקום גורם כמו גבי זקן ממרא כו'. וישוב התוס' דוחק, דנהי דאיום לא מעכב מכ"מ הא כתיב כבר בתורה דבעינן שתבא לפני ב"ד הגדול. **אבל העיקר הוא כמוש"כ התוס' בכתובות ל' ד"ה מיום שחרב, דלפעמים היו חוזרים למקומם**, וכ"כ בע"ז דף ח' ב' ד"ה אלא. **ול' נראה להוסיף דבכל ד"נ של חילול שבת וע"ז וכדומה היו חוזרין** רק שלא רצו, דלדונו בכל ב"ד של כ"ג, ע"כ גלו בחנויות וממילא לא היו יכולין לדון, אבל בירו' כשראו ב"ד הגדול שראוי לדון היו חוזרין, וה"ה כשאיירע סוטה:

31. ספר בניהו בן יהוידע על סוטה דף ז/ב

שם שמע ה' קול יאודה על אבריה לשפא. פירוש יאודה ודאי היה מתפלל תמיד על עצמו תפלה זו דיעול אבריה לשפא, ובא משה רבנו ע"ה ואמר שמע ה' קול יאודה, שהתפלל שישמע קולו במה שהוא מתפלל דיעול אבריה לשפא, ואז על אבריה לשפא:

32. ספר בניהו בן יהוידע על סוטה דף ז/ב

שם לא הוּו קא מעלין ליה למתיבתא דרקיעא. פירוש דידוע כי הנפש דגדלות היא יושבת בגן עדן התחתון, ומתלבשת בגוף רוחני כדמות גוף שהיה בעולם הזה ממש, ורק הוא רוחני שאינו צריך לאכילה ושתיה, אלא ניזון מריח גן עדן, וידוע כי לאלו הנפשות השוכנים בג"ע התחתון יש להם זמנים ידועים בימות השנה שעולים מג"ע התחתון לג"ע העליון, וזהו הנקרא מתיבתא דרקיעא, וכמו שאמרו בגמרא על אותו חכם שביקש מן אליהו זכור לטוב, להראות לו נפשות הצדיקים כשעולים מג"ע התחתון למתיבתא דרקיעא אשר בג"ע העליון, ואמר לו דבכולהו מצי לאסתכולי לבר מן גוהרקא דר"ח ובניו לא יוכל להסתכל, ונתן לו סימן דגוהרקא דר"ח ובניו מנפשיה סליק ומנפשיה נחית, והשאר עולים ויורדים על ידי מלאכים הממונים על כך ע"ש, ואצל יאודה היה לו עונש זה שלא היתה נפשו עולה מג"ע התחתון למתיבתא דרקיעא אשר בג"ע העליון כשאר צדיקים בזמנים הידועים לכך, והתפלל עליו בדבר זה:

33. ערוך לגר מסכת מכות דף יא עמוד ב

בגמרא ועזר מצריו תהי'. **יש לפרש מה שהוצרך משה להביא ליהודה מדרגה אחר מדרגה לעה"ב** כיון שחטא יהודה ה' מה שנדה את עצמו לעה"ב, **והרשב"א הקשה היאך עשה יהודה כן ותירץ שהוא חשב כיון שעושה הנדוי על תנאי ויתקיים התנאי לא יהי' בנדוי, אבל לא היה זה כהלכה דקי"ל דאפילו נדוי על תנאי צריך הפרה**. ולפ"ז י"ל דבתחלה התפלל משה שיהי' לו כראובן שלא יתגלגלו עצמותיו ונענה, והיינו שדנו אותו כשוגג שלא ידע דנדוי צריך הפרה שנתכפר לו חטאו, אכן מטעם זה לא הי' יכול להיות בכלל חכמים דשגגת תלמוד עולה זדון ולכן לא הוי מעיילי לי' במתיבתא דרקיעא, והתפלל משה על זה ונענה, אכן לא הי' שם אלא כתלמיד שעדיין לא ידע למשקל בהלכה, והתפלל משה גם על זה ונענה, ומעתה שהי' בכלל רבנן לא הי' לו התנצלות רק שהוא הי' סובר להלכה דנדוי על תנאי א"צ הפרה. אכן לפ"ז לא סלקא לי' שמעתתא אליבי' דהלכתא והיינו הך דלא ידע למפרק קושיא דבב"ק נקט כן דלא סלקא לי' שמעתתא אליבי' דהלכתא דהיינו הך כדפירשנו ולכן התפלל משה גם על זה דעזר מצריו תהי':

תפילת חנה

משה שווערד

1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לא עמוד ב

ותאמר לא אדני - אמר עולא ואיתימא רבי יוסי ברבי חנינא, אמרה ליה: לא אדון אתה בדבר זה, ולא רוח הקודש שורה עליך, שאתה חושדני בדבר זה...

אמר רבי אלעזר: אמרה חנה לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, אם ראה - מוטב, ואם לאו - תראה, אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי, וכיון דמסתתרנא משקו לי מי סוטה, ואי אתה עושה תורתך פלסתר, שנאמר: בונקתה ונזרעה זרע. הניחא

2. שו"ת חתם סופר חלק ד (אבן העזר ב) סימן צו

... ונ"ל ראי' מחנה שאמרה אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי ונתקשו קמאי מי נשמע לה לייחד עמה [1] ולהנ"ל ניחא דלאחר קינוי תסתתר עמו בפתח פתוח לר"ה דאיסור יחוד ליכא וקפיידא דבעל איכא

3. שו"ת חתם סופר חלק ד (אבן העזר ב) סימן קב

ומ"מ נ"ל ראי' להרמב"ם מאגד' פי' פ' / אין עומדין שאמר' חנה אם ראה ואם לא תראה אלך ואסתתר בפני אלקנ' בעלי ומקשי' העולם מי ישמע לה לעבור על אי' יחוד א"א שהוא מן התור' [2] אמנם להרמב"ם ניחא שתסתתר עם תרי או אפי' תלתא כשרי דמדין יחוד מותר ומ"מ תעשה היא באופן שיקפיד אלקנ' ויקנא לה מהם וישקה אותה ונקתה זרע ודברי רמב"ם מוכרחים.

4. מרומי שדה מסכת ברכות דף לא עמוד ב

אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי. פי' דבאמת אסור לאשת איש להסתתר ולהתייחד עם אחר. [3] אבל כאשר בעלה בעיר אין בזה איסור יחוד, מכ"מ אם הוא מקנא לה אסורה להסתתר. והיינו שאמרה בפני אלקנה בעלי, שהוא יהיה בעיר:

5. פני יהושע מסכת ברכות דף לא עמוד ב

שם אם ראה תראה אמר ר"א אמרה חנה כו' אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי. ויש לתמוה חנה דנביאה היתה היאך אמרה אלך ואסתתר לעבור על איסור יחוד שאסור מן התורה, ואף אם תמצי לומר שהיתה מטמנת עדים אחורי הגדר בענין שאותן עדים היו יכולים להרגיש ולראות שלא נעשה דבר וע"י עדים אחרים שראו סתירה גמורה היה מקנא לה אלקנה בעלה, אלא דאפ"ה מאן יימר דבכה"ג בדקו מיא כי בשיש עדים שהיא טהורה ובודאי לא גריעי עידי טהרה מעידי טומאה דאמרינן בסוטה אפילו כשיש עדים במדינת הים לא בדקו לה מיא וממילא דלפי"ז לא שייך בכה"ג ונקתה ונזרעה זרע, ועוד דהיאך היתה רוצה לגרום שימחוק השם בחנם על ידה כדאשכחן [סוטה ז' ע"א] בסוטה שאמר לה הכהן תן תודה שלא ימחוק השם על ידך. [4] לכן נראה דמה שאמרה ואם לאו אלך ואסתתר לאו שהיתה רוצה להסתתר באמת, אלא שאמרה כן דרך מליצה והטחת דברים אם ראה לשמוע תפילתי דרך מתנת חנם מוטב ואם לאו תבוא בטענה זו לתבוע בדין שהרי אם היתה פרוצה והיתה מסתרת היתה

נפקדת ע"י השקאת מים וא"כ עכשיו שהיא צנועה למה תהא נפסדת, ואתי שפיר נמי הא דמוקמינן בסמוך מימרא דר"א הכא כרבי ישמעאל משום דמהאי טעמא גופא לא חייש רבי ישמעאל להא דמקשה ליה ר"ע א"כ ילכו כל העקריות ויסתתרו כיון דליכא למיחש להכי מטעמא דפרישות, ועוד דרבי ישמעאל לטעמיה דס"ל ברפ"ק דסוטה [ג' ע"א] וקינא את אשתו רשות א"כ ליכא למימר דילכו כל העקריות ויסתתרו דמאן יימר דמקנא לה בעלה, ואם תמצי לומר שתעשה כן ברשות בעלה הא ודאי ליתא דאיך יביאה בעלה לבוא לידי איסור יחוד וליכנס לספק דנשים דעתן קלות כדאשכחן בברוריה [ע"י רש"י ע"ז י"ח ע"ב ד"ה משום מעשה דברוריה] מיהו ר"ע לשיטתו דס"ל וקינא את אשתו חובה וא"כ בודאי יקנא לה בעלה, כן נראה לי. מיהו בסוטה (דף כ"ו ע"א) הגירסא להיפך בהך דרשא דונקתה ונזרעה זרע ומחליף דר"י לר"ע ודר"ע לר"י וצ"ע: